

Wyniki badania świadomości ekologicznej uczniów łódzkich szkół średnich

styczeń 2020

 BELCHATÓW 2050

belchatow2050.pl

 [belchatow2050](https://www.facebook.com/belchatow2050)

SPIS TREŚCI

2__ Informacje o badaniu

5__ Wyniki badania wśród młodzieży łódzkich szkół średnich

5__ Postrzeganie stanu środowiska naturalnego i największych problemów ekologicznych

6__ Postrzegana rola Polski i władz lokalnych w działaniach na rzecz ochrony środowiska

6__ Zachowania proekologiczne

7__ Źródła informacji o ochronie środowiska naturalnego

8__ Postawa wobec strajku klimatycznego oraz działalności Greta Thunberg

8__ Postrzeganie wpływu kopalni odkrywkowej na region

9__ Postawa wobec różnych źródeł energii oraz zmniejszenia emisji CO₂

9__ Plany zawodowe i migracyjne młodzieży

10__ Porównanie wyników badania w Łodzi z wynikami badania z młodzieżą zamieszkałą w obszarze transformacji (Bełchatów i okolice)

17__ Podsumowanie

Informacje o badaniu

- ▶ Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” w Łodzi realizuje projekt „Just transition. Bełchatów 2050”. Celem projektu jest rozpoczęcie i prowadzenie dyskusji publicznej, medialnej i eksperckiej w zakresie:
 - zielonej i sprawiedliwej transformacji dla obszaru i pracowników kopalni odkrywkowej,
 - promocji alternatywnych wariantów rozwoju dla Bełchatowa i rewitalizacji terenów pogórnich,
 - przywrócenia równowagi ekosystemu i dobrych warunków środowiskowych wokół odkrywki,
 - skutków zdrowotnych, środowiskowych, wizerunkowych i rozwojowych istnienia instalacji i odkrywki dla regionu.

- ▶ W ramach w.w. projektu prowadzone są badania społeczne wśród mieszkańców województwa łódzkiego. Pierwszym z badań była ankieta audytoryjna wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Jej wyniki służą do przygotowania programów bezpłatnych warsztatów edukacyjnych dla uczniów oraz do inicjowania debaty publicznej o przyszłości regionu bełchatowskiego. Badania dotyczące świadomości ekologicznej uczniów szkół średnich są rzadko prowadzone, tymczasem to właśnie młodzież organizuje strajki klimatyczne i jest postrzegana jako grupa najbardziej wrażliwa na tematykę ekologiczną.

- ▶ Pierwsza fala badania miała miejsce w dniach 21–22 października 2019 wśród młodzieży regionu objętego transformacją. Druga została przeprowadzona w dniach 18 grudnia 2019 - 7 stycznia 2020 wśród uczniów szkół średnich w Łodzi.

- ▶ Badania zostały przeprowadzone przez pracownię badań społecznych Meritum.

- ▶ Badanie zostało przeprowadzone przy wykorzystaniu metodologii ilościowej. Przeprowadzono je przy użyciu techniki ankiety audytoryjnej, czyli ankiety wypełnianej

samodzielnie przez respondentów (uczniów) zebranych w jednym miejscu (klasie w szkole). Ankieta miała charakter mobilny, każdy respondent wypełniał elektroniczny formularz w swoim smartfonie. Rolą ankietera obecnego w czasie sondażu było wytłumaczenie celu badania i sposobu wypełnienia ankiety.

- ▶ Zaprośenie, w postaci listu przewodniego, wysłano do 23 szkół średnich w Łodzi. Ostatecznie w badaniu zdecydowało się wziąć 6 szkół:
 - I Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika
 - XXIV Liceum Ogólnokształcące im. M. Skłodowskiej-Curie
 - XXVI Liceum Ogólnokształcące im. K.K. Baczyńskiego
 - XXXIII Liceum Ogólnokształcące im. Armii Krajowej
 - Technikum Automatyki i Robotyki w Łodzi
 - Zespół Szkół Ekonomiczno-Turystyczno-Hotelarskich im. W. Grabskiego
- ▶ Ponadto część respondentów, uczniów różnych łódzkich szkół średnich, została zrekrutowana niezależnie i wypełniła ankietę zdalnie.
- ▶ Ankietę wypełniło łącznie 521 uczniów, w wieku od 15 do 20 lat (średni wiek 17 lat). Było to 291 dziewcząt i 230 chłopców.
- ▶ Ankieta zawierała 19 pytań o tematyce ekologicznej, jej wypełnienie zajęło około 10 minut.
- ▶ Pytania ankiety skupiały się wokół następujących zagadnień:
 - Ocena stanu środowiska naturalnego
 - Największe problemy ekologiczne na świecie i w miejscu zamieszkania
 - Postrzegana rola Polski w działaniach na rzecz ochrony środowiska
 - Świadomość i zachowania ekologiczne młodzieży
 - Źródła wiedzy o ochronie środowiska naturalnego
 - Postawa wobec zmian klimatycznych oraz strajków klimatycznych
 - Ocena wpływu kopalni odkrywkowej na sytuację mieszkańców regionu bełchatowskiego
 - Wiązanie swojej przyszłości z regionem łódzkim
- ▶ Wyniki badania wśród łódzkiej młodzieży porównano z wynikami pierwszej fali, a więc młodych osób zamieszkałych obszary objęte transformacją (Bełchatów i okolice).

Informacje o badaniu – podsumowanie

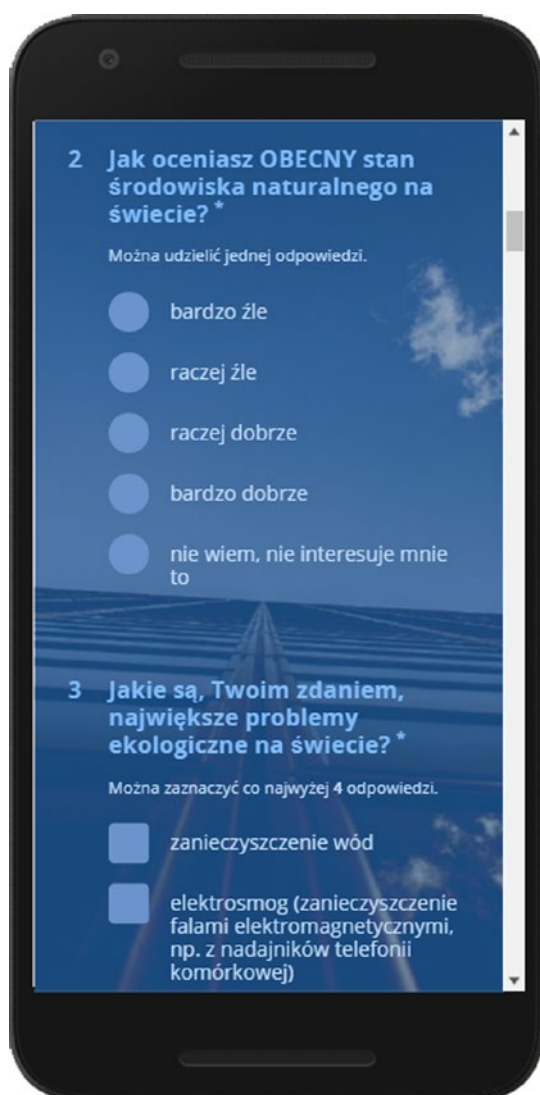
KIEDY?

od 18 grudnia 2019
do 7 stycznia 2020

Z KIM?

N = 521
Młodzież z 10 szkół ponadgimnazjalnych w Łodzi
291 dziewcząt, 230 chłopców
Wiek: 15–20 lat (Mediana 17 lat, Dominanta 17)

JAK?

2 Jak oceniasz **OBECNY** stan środowiska naturalnego na świecie? *

Można udzielić jednej odpowiedzi.

- bardzo źle
- raczej źle
- raczej dobrze
- bardzo dobrze
- nie wiem, nie interesuje mnie to

3 Jakie są, Twoim zdaniem, największe problemy ekologiczne na świecie? *

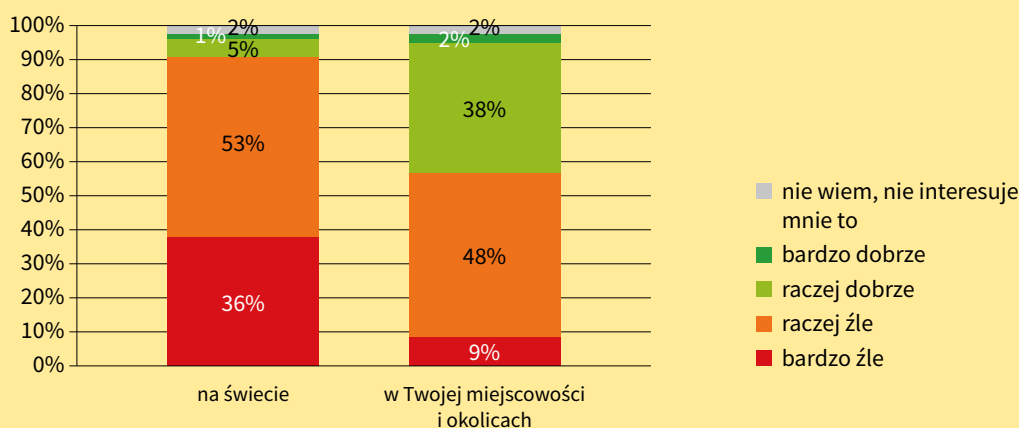
Można zaznaczyć co najwyżej 4 odpowiedzi.

- zanieczyszczenie wód
- elektrosmog (zanieczyszczenie falami elektromagnetycznymi, np. z nadajników telefonii komórkowej)

Wyniki badania wśród młodzieży łódzkich szkół średnich

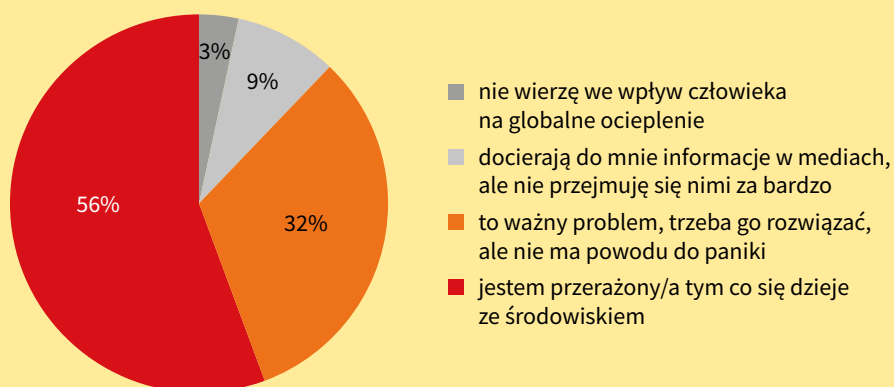
Postrzeżenie stanu środowiska naturalnego i największych problemów ekologicznych

Jak oceniasz OBECNY stan środowiska naturalnego?

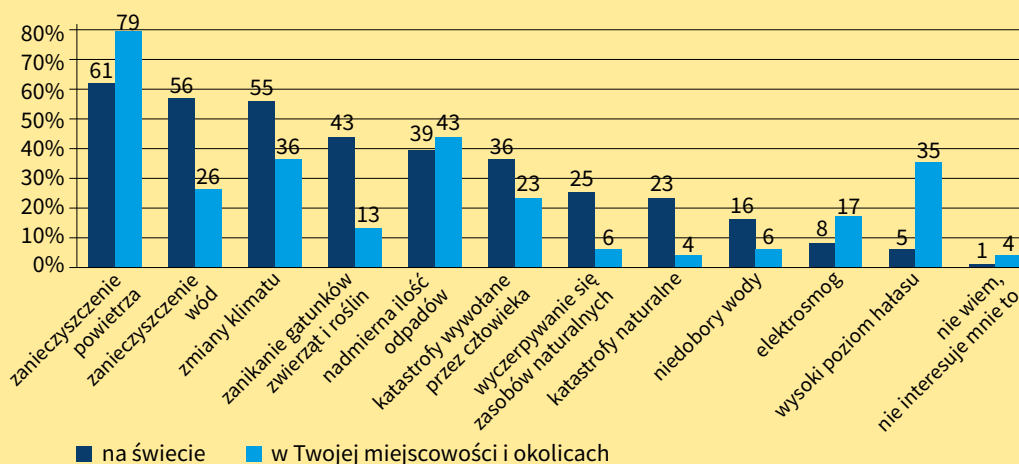
Młodzież gorzej ocenia stan środowiska na świecie niż w miejscu zamieszkania

Co myślisz na temat zmian klimatu wywołanych przez człowieka?

Stan środowiska i zmiany klimatyczne budzą przerażenie ponad połowy młodych respondentów

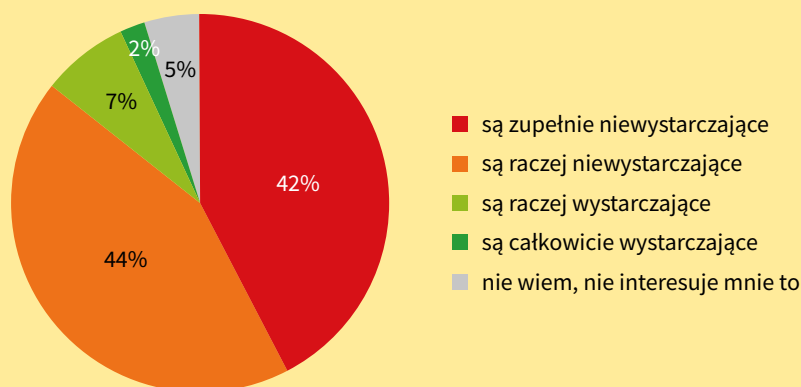
Jakie są, Twoim zdaniem, największe problemy ekologiczne?

Zanieczyszczenie powietrza jest, zdaniem młodzieży, największym problemem środowiska. Zanikanie gatunków zwierząt, zanieczyszczenie wód, wyczerpywanie się zasobów naturalnych i katastrofy naturalne są widziane przede wszystkim jako problemy globalne, tymczasem wysoki poziom hałasu jest postrzegany jako problem lokalny

Postrzegana rola Polski i władz lokalnych w działaniach na rzecz ochrony środowiska

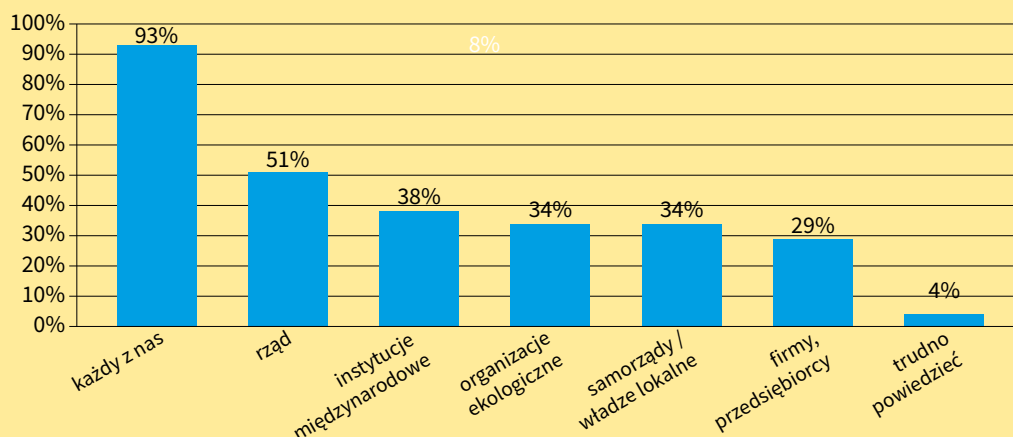
Czy, Twoim zdaniem, działania Polski na rzecz ochrony środowiska są, czy też nie są wystarczające?

Zdecydowana większość młodych respondentów uważa działania Polski na rzecz środowiska za niewystarczające

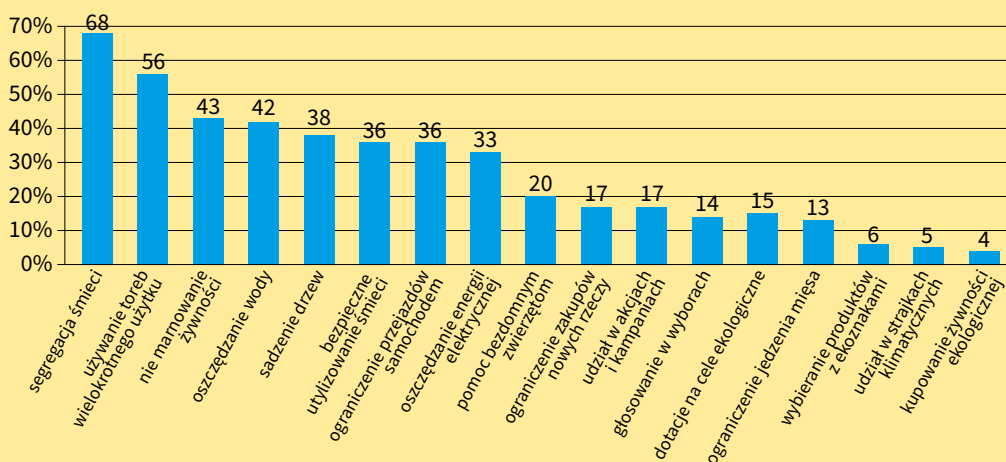
Zachowania proekologiczne

Kto jest, Twoim zdaniem, odpowiedzialny za ochronę środowiska naturalnego?

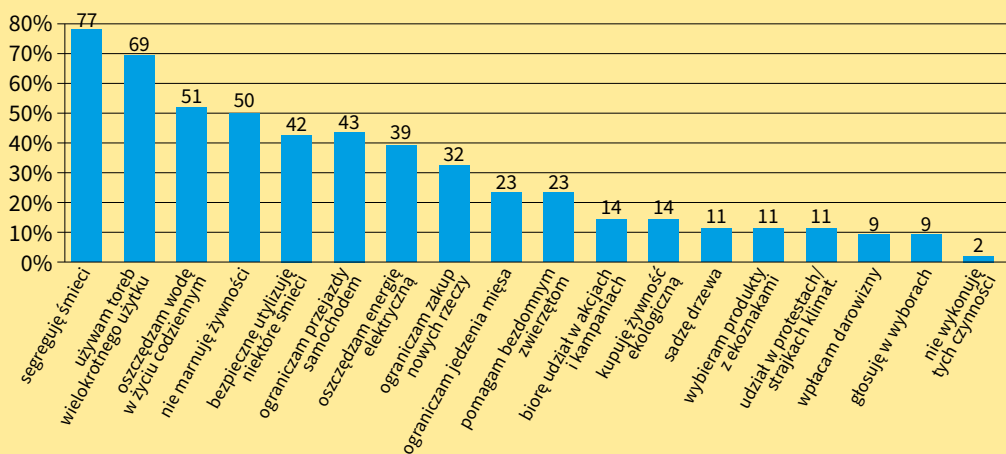
Młodzież czuje się współodpowiedzialna za ochronę środowiska naturalnego, ale oczekuje także działań od władz państwowych i lokalnych

Zaznacz maksymalnie pięć zachowań, które uważasz za najważniejsze działania proekologiczne, które może podjąć każdy z nas

Segregacja śmieci i używanie toreb wielokrotnego użytku uważane są za najważniejsze działania proekologiczne

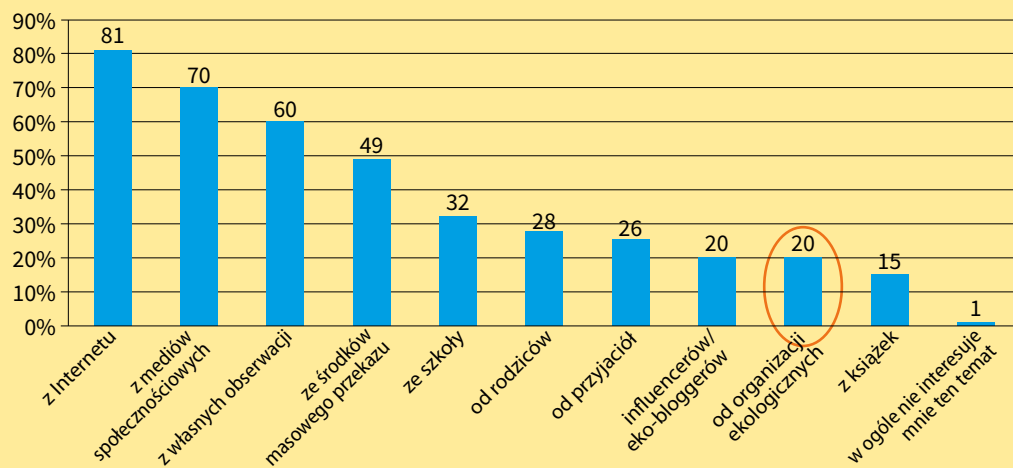
Zaznacz, które z tych czynności wykonujesz

Młodzież deklaruje wiele zachowań proekologicznych, przy czym najczęstsze są te, które są wspierane systemowo

Źródła informacji o ochronie środowiska naturalnego

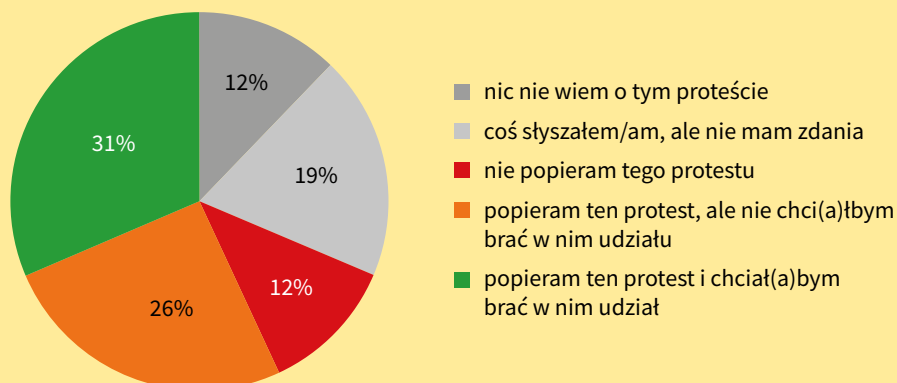
Skąd czerpiesz wiedzę o ochronie środowiska naturalnego?

Najważniejszym źródłem informacji jest Internet i media społecznościowe. Tylko co 5 uczniów wymienił organizacje ekologiczne

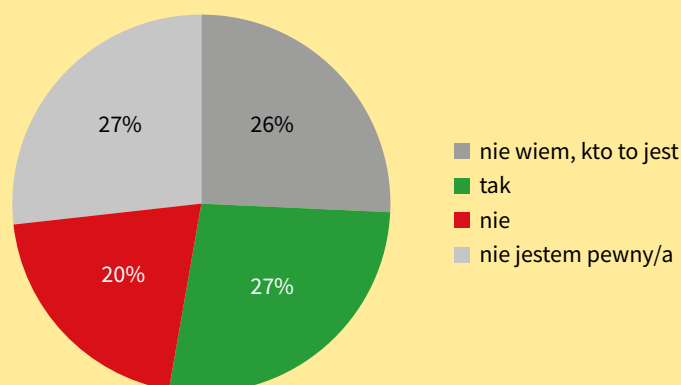
Postawa wobec strajku klimatycznego oraz działalności Greta Thunberg

Co myślisz o młodzieżowym proteście / strajku klimatycznym?

Większość badanej młodzieży popiera strajk klimatyczny, a co trzeci respondent chciałby brać w nim udział

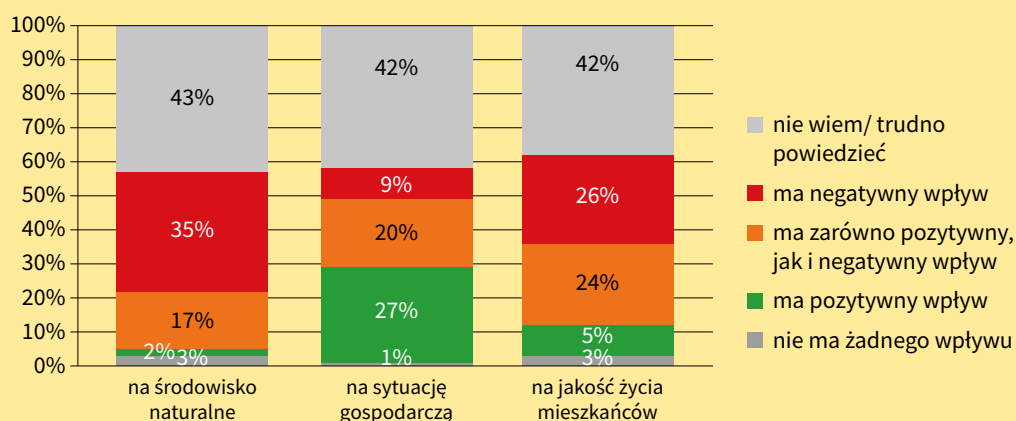
Czy popierasz poglądy i działania Greta Thunberg?

Greta Thunberg jest dość dobrze znana, jednak postawy wobec jej poglądów i działań są ambiwalentne

Postrzeganie wpływu kopalni odkrywkowej na region

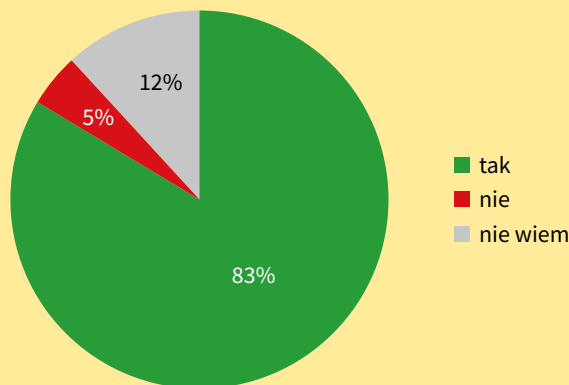
Czy Jaki jest, Twoim zdaniem, wpływ kopalni Bełchatów na... stan środowiska naturalnego / sytuację gospodarczą / jakość życia mieszkańców regionu?

Znaczna część łódzkiej młodzieży nie potrafi ocenić wpływu kopalni na region. Pozostali postrzegają go w sposób złożony: najlepiej oceniany jest wpływ kopalni na sytuację gospodarczą, gorzej na jakość życia mieszkańców, najgorzej na środowisko naturalne

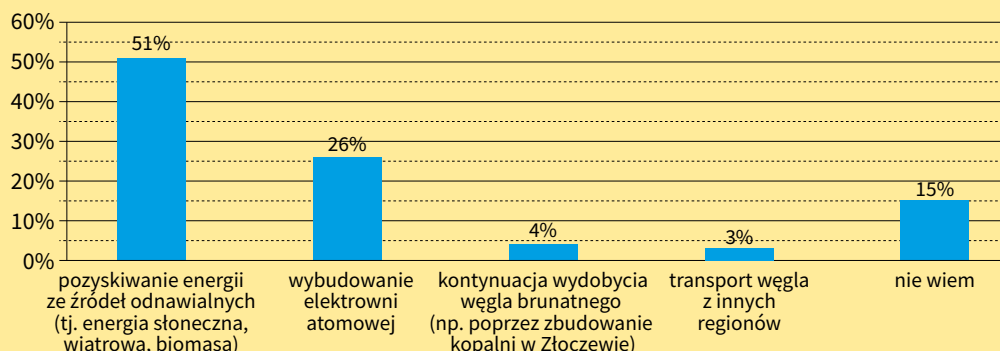
Postawa wobec różnych źródeł energii oraz zmniejszenia emisji CO₂

Czy, Twoim zdaniem, Polska powinna zmniejszyć emisję (wypuszczanie do atmosfery) gazów cieplarnianych (CO₂)?

Młodzież opowiada się za zmniejszeniem emisji gazów cieplarnianych przez Polskę

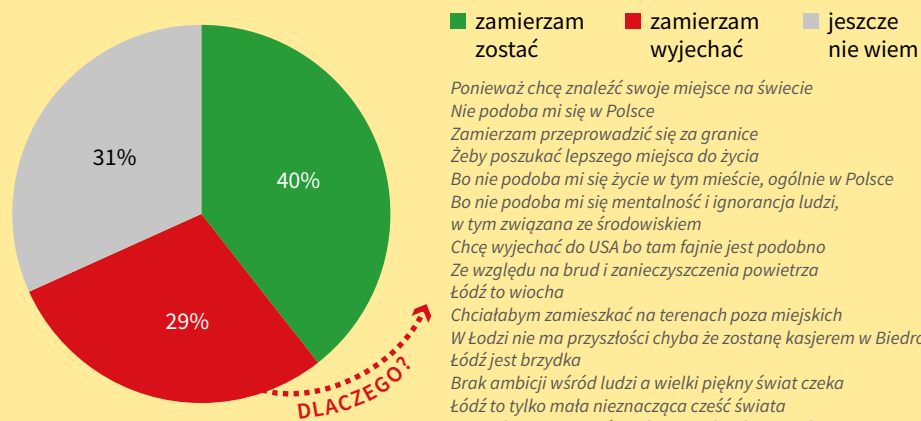
Zaznacz, które z rozwiązań na pozyskanie źródeł energii dla elektrowni PGE uważasz za najlepsze

Połowa respondentów popiera pomysł na pozyskanie energii dla elektrowni PGE z zielonych źródeł energii

Plany zawodowe i migracyjne młodzieży

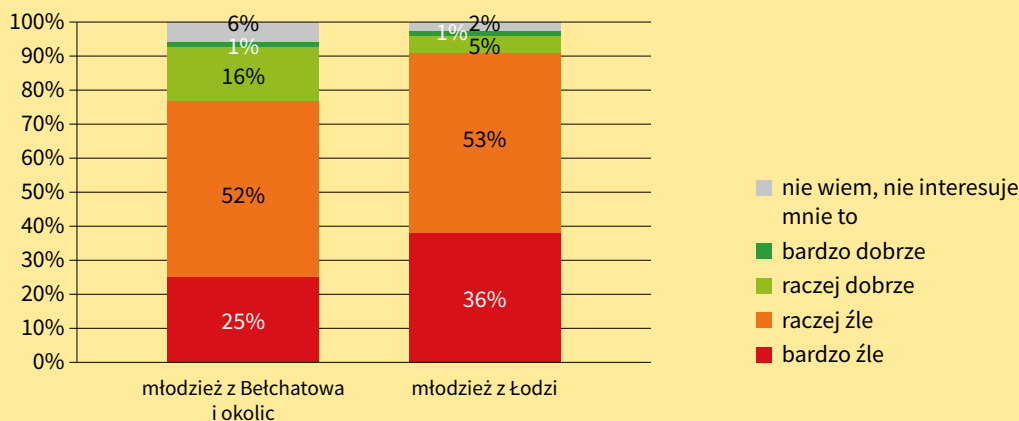
Czy po skończeniu edukacji zamierzasz zostać czy opuścić region łódzki?

Co trzecia badana osoba chce opuścić region łódzki

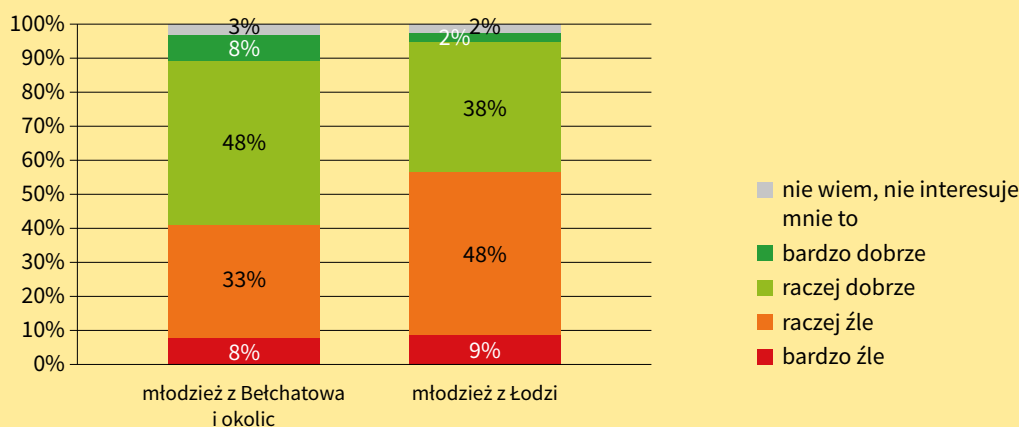
Porównanie wyników badania w Łodzi z wynikami badania z młodzieżą zamieszkałą w obszarze transformacji (Bełchatów i okolice)

Jak oceniasz OBECNY stan środowiska naturalnego na świecie?

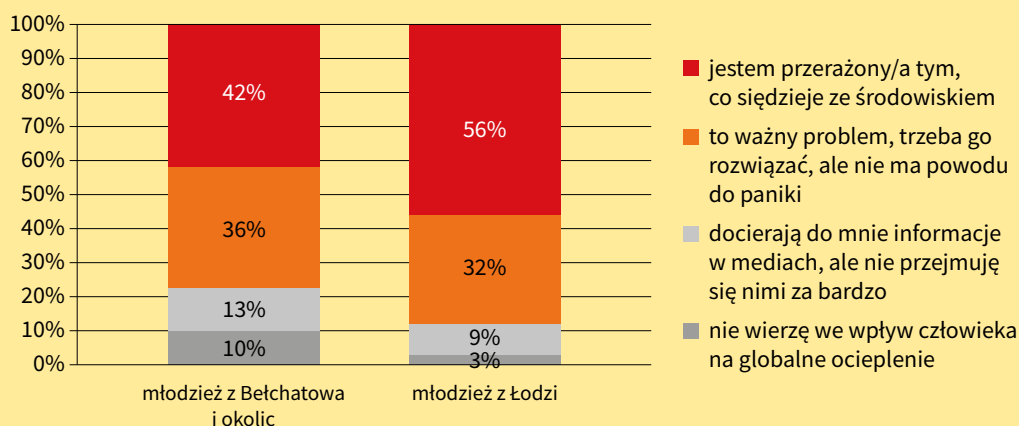
Uczniowie z Łodzi, w porównaniu do młodzieży z Bełchatowa i okolic, gorzej oceniają stan środowiska na świecie

Jak oceniasz OBECNY stan środowiska naturalnego w swojej miejscowości i okolicach?

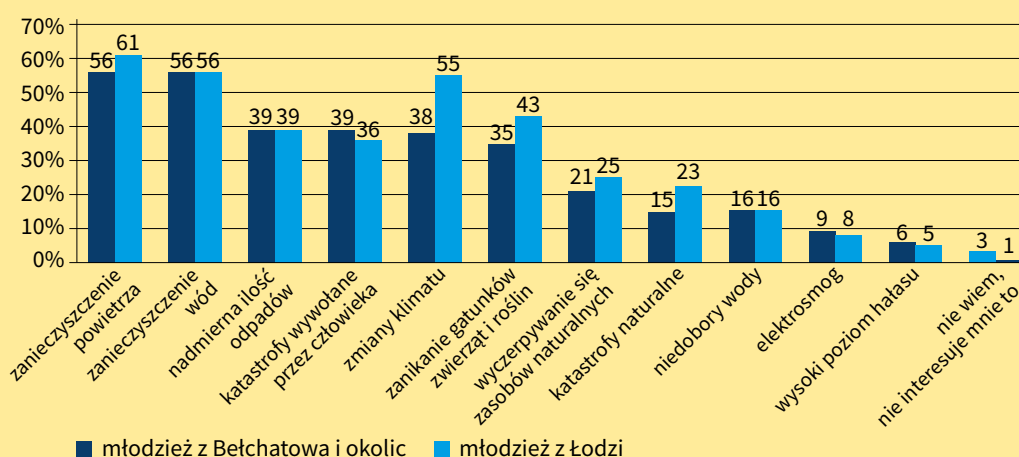
Młodzież z Łodzi jest także bardziej krytyczna wobec stanu środowiska w swoim regionie

Co myślisz na temat zmian klimatu wywołanych przez człowieka?

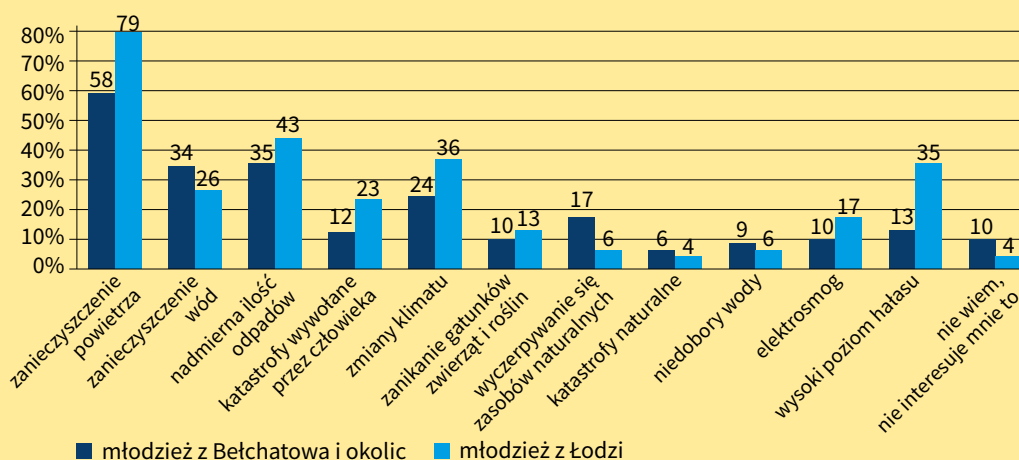
Łódzka młodzież jest bardziej zaniepokojona zmianami klimatu – szczególnie wyższy jest odsetek osób deklarujących, że są przerażone tym, co dzieje się ze środowiskiem

Jakie są, Twoim zdaniem, największe problemy ekologiczne na Świecie?

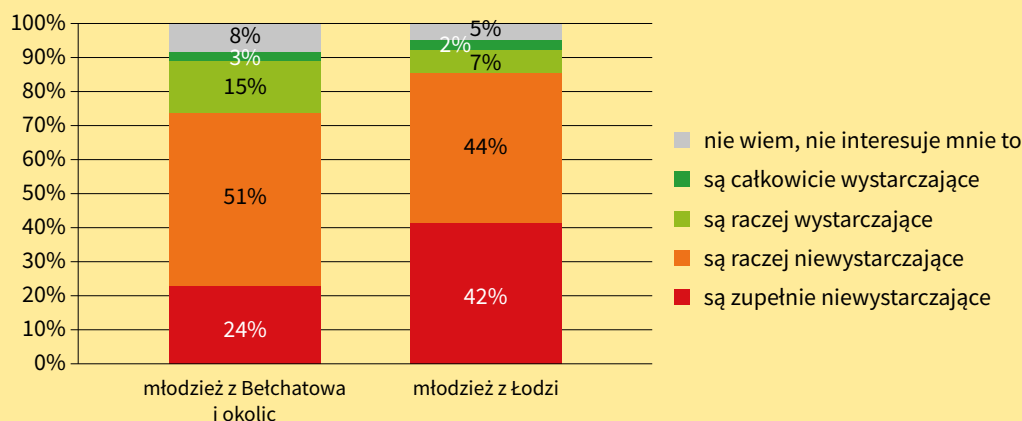
Wskazując największe problemy ekologiczne na świecie młodzież łódzka częściej wymienia zmiany klimatu i znikanie gatunków

Jakie są, Twoim zdaniem, największe problemy ekologiczne w Twojej miejscowości i okolicach?

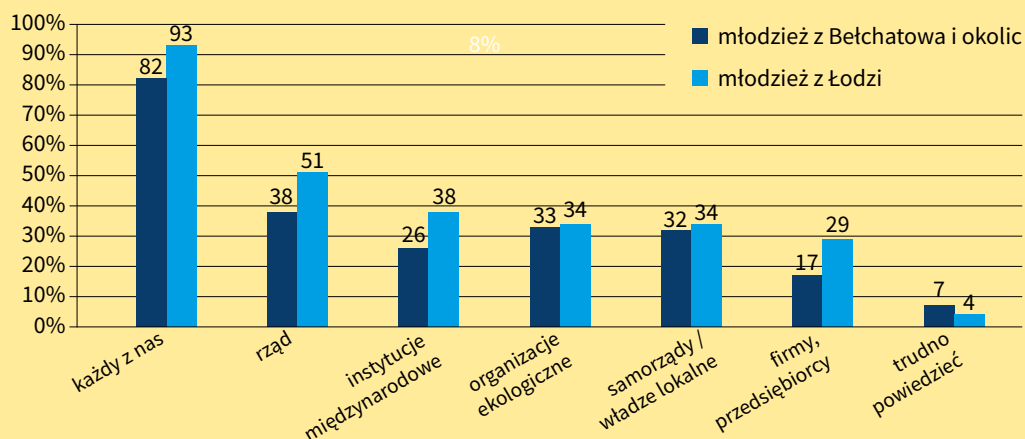
Wskazując największe problemy ekologiczne w miejscu zamieszkania młodzież łódzka wyraźnie częściej wskazuje zanieczyszczenie powietrza, wysoki poziom hałasu i zmianę klimatu, rzadziej zaś zanieczyszczenie wód i wyczerpywanie się zasobów naturalnych

Czy, Twoim zdaniem, działania Polski na rzecz ochrony środowiska są, czy też nie są wystarczające?

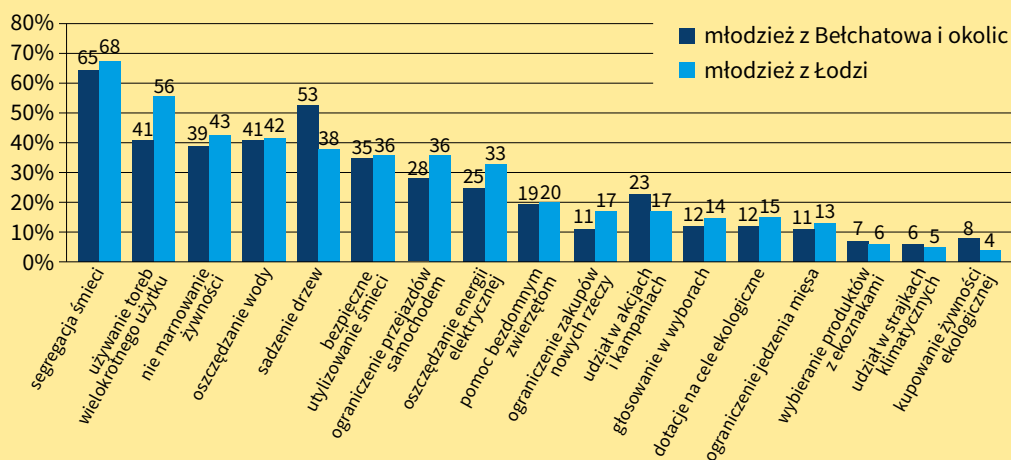
Łódzka młodzież ocenia działania Polski na rzecz ochrony środowiska bardziej krytycznie niż młodzież z okolic objętych transformacją

Kto jest, Twoim zdaniem, odpowiedzialny za ochronę środowiska naturalnego?

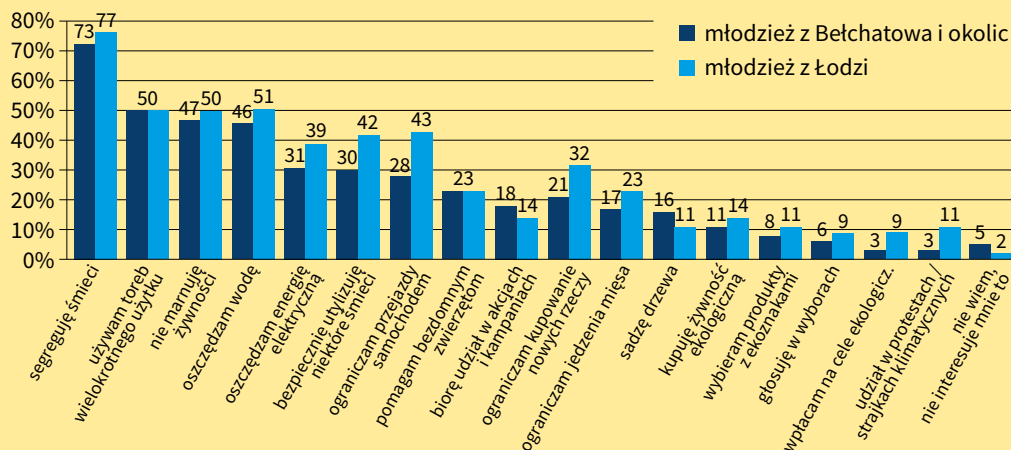
Młodzież z Łodzi częściej wskazuje na odpowiedzialność rządu i instytucji międzynarodowych za ochronę środowiska naturalnego

Zaznacz maksymalnie pięć zachowań, które uważasz za najważniejsze działania proekologiczne, które może podjąć każdy z nas

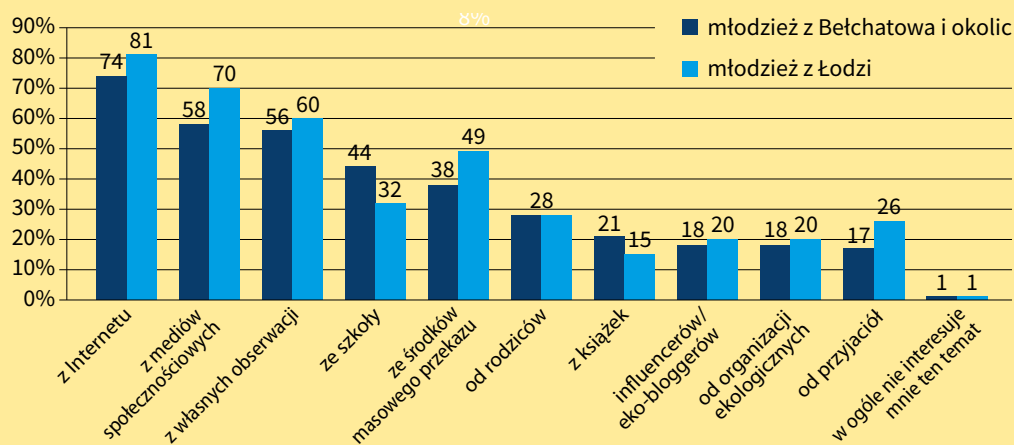
Młodzież z Łodzi częściej uznaje używanie toreb jednorazowych za ważne działanie proekologiczne, rządziej zaś wymienia sadzenie drzew

Zaznacz, które z tych czynności wykonujesz

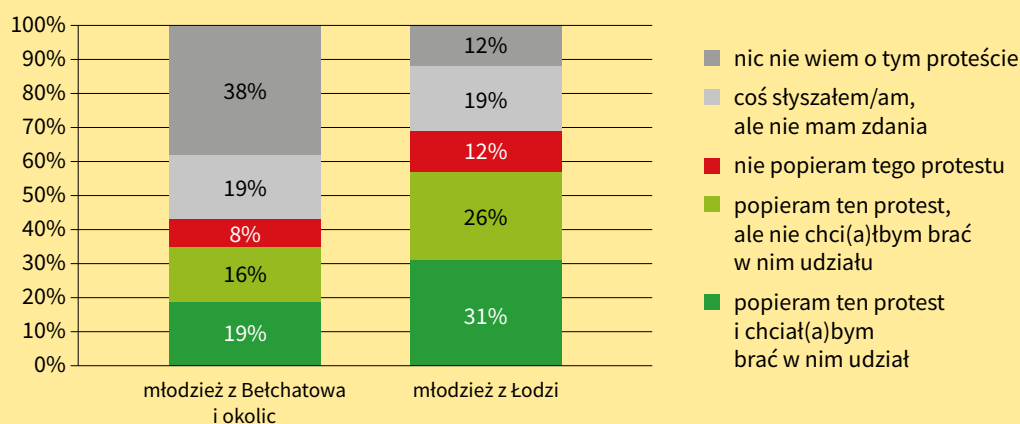
Łódzcy uczniowie deklarują nieco więcej zachowań ekologicznych, szczególnie częściej wymieniają ograniczanie przejazdów samochodem i kupowania nowych rzeczy i bezpieczne utylizowanie niektórych śmieci

Skąd czerpiesz wiedzę o ochronie środowiska naturalnego?

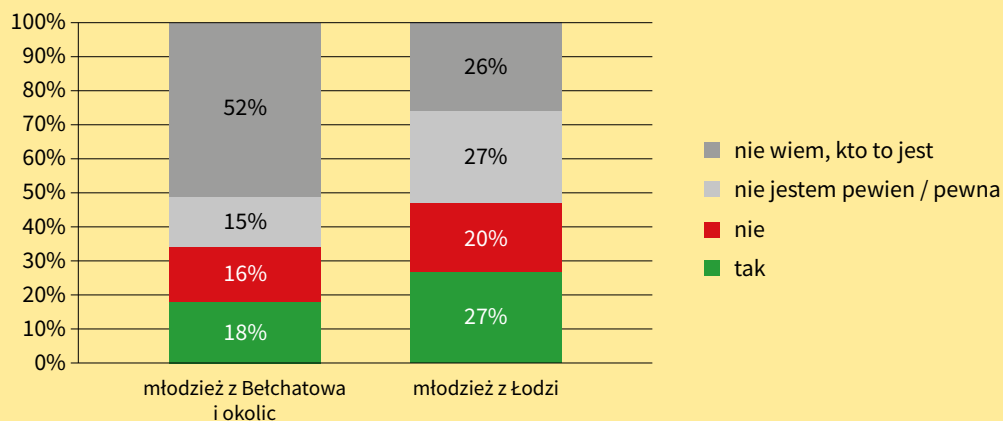
Łódzka młodzież częściej czerpie wiedzę ze środków masowego przekazu i z Internetu, a rzadziej ze szkoły. Pozycja organizacji ekologicznych jest podobna, jak w przypadku młodzieży z Bełchatowa i okolic, czyli dość słaba

Co myślisz o młodzieżowym proteście/ strajku klimatycznym?

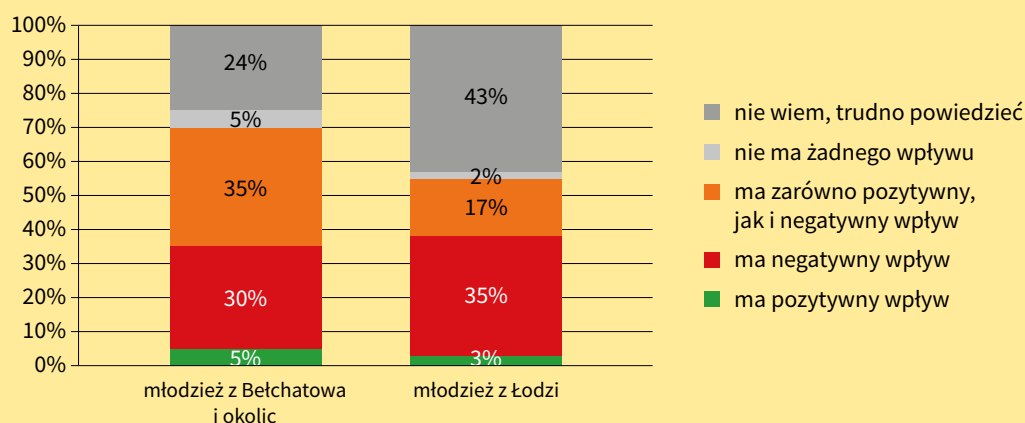
Łódzka młodzież wyraźnie częściej zna i popiera strajk klimatyczny

Czy popierasz poglądy i działania Greta Thunberg?

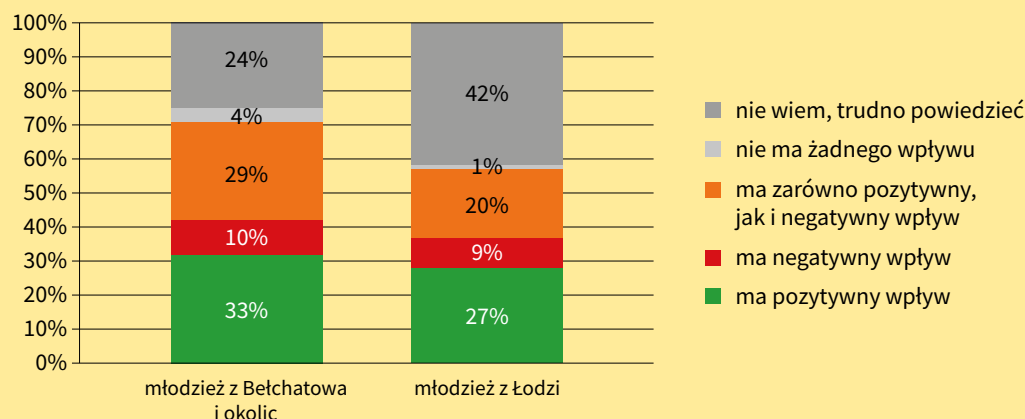
Łódzka młodzież częściej zna postać Greta, ale pozostaje ona postacią ambiwalentną, którą część osób popiera, a część nie.

Jaki jest, Twoim zdaniem, wpływ kopalni Bełchatów na stan środowiska naturalnego?

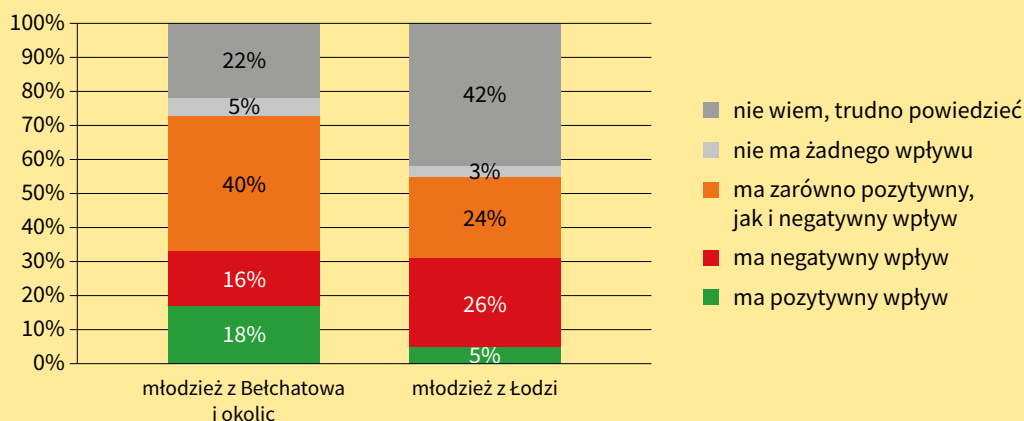
Łódzka młodzież częściej nie potrafi ocenić wpływu kopalni Bełchatów na środowisko naturalne, ale wpływ ten jest postrzegany negatywnie lub ambiwalentnie w obydwu grupach badanych.

Jaki jest, Twoim zdaniem, wpływ kopalni Bełchatów na sytuację gospodarczą regionu?

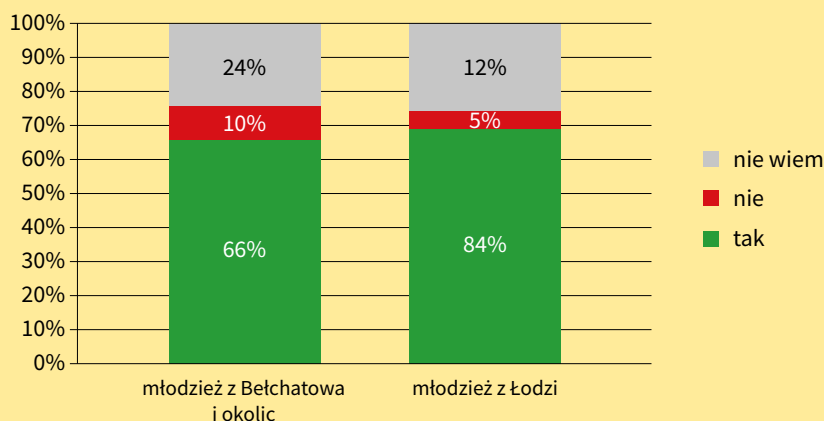
Łódzka młodzież częściej nie potrafi ocenić wpływu kopalni Bełchatów na sytuację gospodarczą regionu jest postrzegany w sposób zróżnicowany w obydwu grupach badanych.

Jaki jest, Twoim zdaniem, wpływ kopalni Bełchatów na jakość życia mieszkańców regionu?

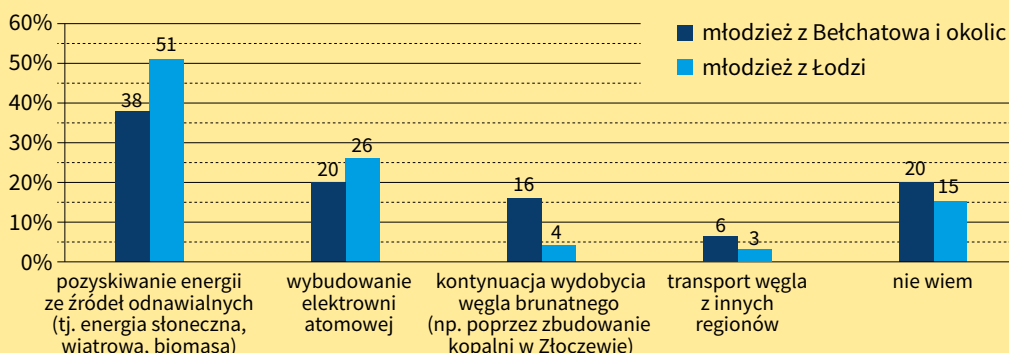
Łódzka młodzież częściej nie potrafi ocenić wpływu kopalni Bełchatów na jakość życia mieszkańców regionu oraz częściej uważa, że ten wpływ jest jednoznacznie negatywny. Młodzież z Bełchatowa i okolic częściej wskazuje, że ten wpływ jest zarówno pozytywny, jak i negatywny.

Czy, Twoim zdaniem, Polska powinna zmniejszyć emisję (wypuszczanie do atmosfery) gazów cieplarnianych (CO₂)?

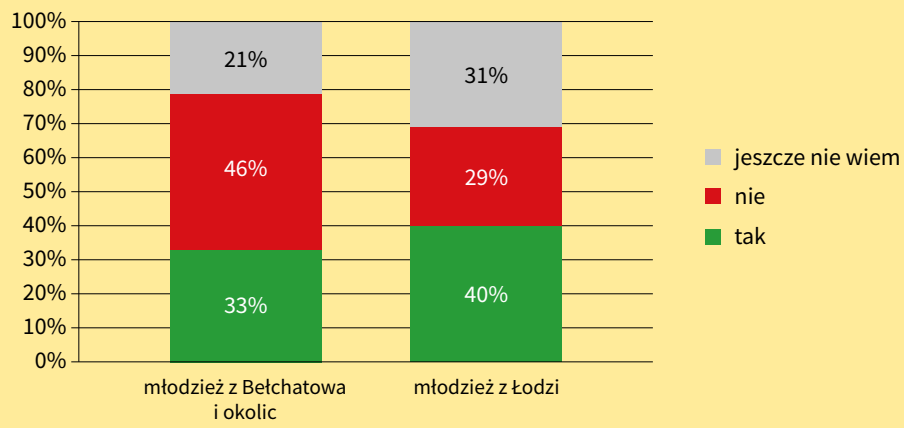
Łódzka młodzież częściej uważa, że Polska powinna zmniejszyć emisję CO₂.

Zaznacz, które z rozwiązań na pozyskanie źródeł energii dla elektrowni PGE uważasz za najlepsze

Łódzka młodzież jeszcze częściej niż bełchatowska optuje za zielonymi źródłami energii, rzadziej zaś za kontynuacją wydobycia węgla brunatnego.

Czy po skończeniu edukacji zamierzasz zostać czy opuścić region...

Łódzka młodzież rzadziej chce opuścić swój region niż młodzi mieszkańcy Bełchatowa i okolic.

Podsumowanie

- ▶ Przeważająca większość (91%) młodych respondentów z Łodzi postrzega obecny stan środowiska naturalnego na świecie jako zły lub bardzo zły. Jako największe problemy ekologiczne wskazano zanieczyszczenie powietrza i wód oraz zmiany klimatu, a w dalszej kolejności nadmierną ilość odpadów, katastrofy wywołane przez człowieka oraz zanikanie gatunków zwierząt i roślin.
- ▶ Stan środowiska naturalnego we własnej okolicy jest postrzegany lepiej niż na świecie, ale wciąż ponad połowa (57%) badanych ocenia go źle lub bardzo źle. W perspektywie lokalnej najważniejszymi problemami są zanieczyszczenie powietrza, wysoki poziom hałasu i nadmiar odpadów.
- ▶ Przytoczone wyniki wskazują, że młodzież jest świadoma zagrożeń związanych z degradacją środowiska naturalnego. W porównaniu do młodych mieszkańców terenów wokół bełchatowskiej kopalni, łodzianie są jeszcze bardziej krytyczni i częściej dostrzegają powagę takich problemów, jak zmiany klimatu i zanik bioróżnorodności. Ciekawe też, że łódzcy uczniowie często wskazują wysoki poziom hałasu, jako jeden z najważniejszych problemów lokalnych.
- ▶ Zmiany klimatyczne są postrzegane nie tylko jako jeden z najważniejszych problemów globalnych, ale ponad połowa (56%) respondentów deklaruje, że jest przerażona tym procesem, zaś 32% uważa, że zmiany klimatu wywołane przez człowieka to ważny problem, który trzeba rozwiązać. Tylko 9% badanych nie przejmuje się nim za bardzo, zaś 3% otwarcie deklaruje, że nie wierzy w globalne ocieplenie (ale także podobny odsetek naukowców nie podziela poglądu o antropogenicznym ociepleniu).
- ▶ Powyższe wyniki wskazują na bardzo duże zaangażowanie łódzkiej młodzieży w problem zmian klimatu (jest ono wyższe niż już wysokie zaangażowanie uczniów szkół w Bełchatowie i okolicznych miejscowościach). Potwierdza je również szerokie poparcie dla strajków klimatycznych, które deklaruje 57% badanych z Łodzi.

- ▶ Ogólnie odpowiadając na wszystkie pytania łódzka młodzież wykazuje nieco szerszą wiedzę i wyższe zaangażowanie w tematykę proekologiczną niż ich koledzy z okręgu bełchatowskiego.
- ▶ Wskazując, kto jest odpowiedzialny za ochronę środowiska naturalnego, prawie wszyscy respondenci (93%) odpowiedzieli, że „każdy z nas”, co wskazuje na poczucie współodpowiedzialności w tym obszarze.
- ▶ W ślad za tym przekonaniem młodzi badani zaznaczają liczne zachowania, które uważają za działania proekologiczne. Jako najważniejsze uznano segregację śmieci (68%), używanie toreb wielokrotnego użytku (50%), nie marnowanie żywności (43%) i oszczędzanie wody (42%)
- ▶ Badani deklarują, że sami wykonują te czynności: aż 77% podaje, że segreguje śmieci, połowa używa toreb wielokrotnego użytku, oszczędza wodę i elektryczność. W porównaniu z wynikami pierwszej fali badania, łódzka młodzież wymienia nieco więcej czynności polegających na aktywnym ograniczeniu się i oszczędzaniu, w trosce o środowisko.
- ▶ Wśród podmiotów odpowiedzialnych za ochronę środowiska badani najczęściej wymieniają rząd (51%), instytucje międzynarodowe (38%).
- ▶ Tymczasem zdecydowana większość badanej młodzieży (86%) uważa, że działania Polski na rzecz ochrony środowiska są niewystarczające. 83% respondentów zgadza się, że Polska powinna zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych, zaś tylko 5% jest przeciwnego zdania.
- ▶ Podobnie jak w pierwszej fali badania, najczęściej wymienianym źródłem wiedzy o ochronie środowiska naturalnego okazał się Internet (81%) i media społecznościowe (70%). Wynik ten potwierdza, że przekonania młodzieży kształtują głównie przekazy medialne. Szkoła znajduje się na piątym miejscu rankingu wśród źródeł informacji (32%), zaś organizacje ekologiczne należą do najrzadziej wymienianych (20%) – są to wyniki podobne, jak w pierwszej fali badania. Szersza wiedza i większe zaangażowanie łódzkiej młodzieży w tematykę ochrony środowiska nie wydają się więc być związane z lepszym dostępem do edukacji i programów ekologicznych.
- ▶ Postawa łódzkiej młodzieży wobec kopalni odkrywkowej Bełchatów jest ambiwalentna – jej wpływ na różne aspekty życia mieszkańców (środowisko naturalne, gospodarka, jakość życia) są postrzegane zarówno pozytywnie, jak i negatywnie. Znaczna część respondentów z Łodzi nie potrafi ocenić wpływu kopalni na region bełchatowski.
- ▶ Łódzka młodzież jeszcze częściej niż bełchatowska optuje za zielonymi źródłami energii, rzadziej zaś za kontynuacją wydobycia węgla brunatnego.

- ▶ 1/3 badanej młodzieży chce opuścić region łódzki po zakończeniu edukacji. Trzeba podkreślić, że często nie tylko chcą oni opuścić rodzinne miasto, ale w ogóle wyjechać z kraju. Uczniowie deklarują, że nie widzą perspektyw dla siebie w miejscu zamieszkania. Te wyniki tworzą niepokojącą perspektywę dotyczącą demografii Łodzi oraz Polski – znaczna część młodych ludzi już teraz planuje emigrację. Warto odnotowania jest jednak to, że w porównaniu do młodzieży z okolic Bełchatowa – łodzianie częściej (40% vs. 33%) deklarują chęć pozostania w regionie.

Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” od ponad 20 lat zajmuje się szeroko rozumianą edukacją ekologiczną, przyrodniczą i globalną. Naszą misją jest stałe zwiększanie stopnia świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez aktywną edukację. Rocznie prowadzimy tysiąc warsztatów ekologicznych, przyrodniczych, z edukacji globalnej i artystycznej dla dzieci i młodzieży, kilkadziesiąt szkoleń dla nauczycieli oraz Bardzo Zielonych Szkół (wycieczek z intensywnym programem ekologicznym). Tworzymy i wydajemy materiały edukacyjne: scenariusze zajęć, teatrzyki, gry, mapy, karty pracy, łąmigłówki. Stowarzyszenie prowadzi w Łodzi Ośrodek Edukacji i Kultury Ekologicznej (niepubliczną placówkę oświatową).

www.zrodla.org

Redakcja językowa: Marta Zdanowska

Skład i opracowanie graficzne: Magda Warszawa

Grafika na okładce: Renaud Vejus

Wydawca

Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”

ul. Zielona 27, 60-902 Łódź

tel. 42 632 81 18, fax 42 291 14 50

office@zrodla.org.pl • www.zrodla.org